

Penmail

Jaargang 13, nr. 2 – April 2018

Uitgave : Werkgroep Kinderhandschrift

Redactie: Dick Schermer (dick.schermer@upcmail.nl)

Gratis digitaal kwartaalblad met informatie over kinder- en jeugdhandschrift

Doel en doelgroep

Met deze Penmail willen we mensen met belangstelling voor het schrift van kinderen en jeugdigen regelmatig informeren.

We vermoeden dat er bij meerdere groepen behoefte bestaat aan regelmatige informatie op dit gebied: Stichting Schrijfpedagogische Hulpverlening (SPH), Vereniging voor handschriftontwikkeling (VLSM), Nederlandse Orde van Grafologen (NOG), Landelijke Bond van Remedial Teachers (LBRT), Onderwijsadviesdiensten (schrijfspecialisten), schrijftherapeuten.

Afbakening

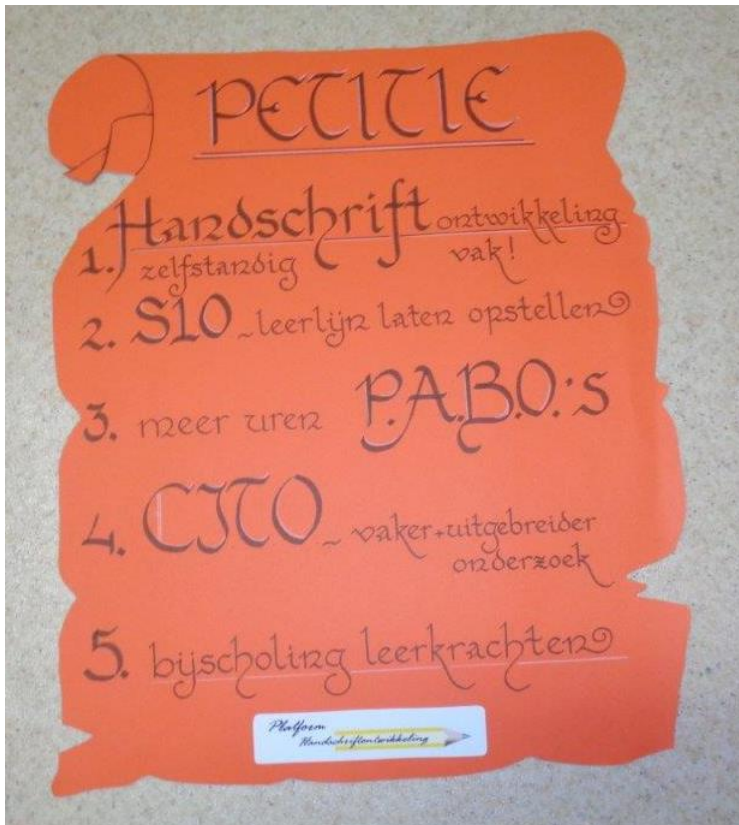
Penmail zal zich vooral richten op deze terreinen: Schrijfonderwijs, schrijfmethoden, schrijfmateriaal, schriftontwikkeling, schrijftests, verband tussen handschrift en persoonlijkheid, ofwel pedagogische schriftkunde. Informatie op het gebied van krabbels, tekeningen en kalligrafie valt in principe buiten onze doelstelling.

0-0-0-0-0

Penmail 50

In januari 2006 verscheen Penmail 1. Hiermee verschijnt Penmail **50**! Een bijzonder moment om te bedenken, dat het al die jaren nooit ontbroken heeft aan informatie en ontwikkelingen op het brede gebied van schrijven en handschrift. Opdat schrijven zal en moge blijven!

Op 23 januari 2018 bood Platform Handschriftontwikkeling petitie aan

Net als in 2008 heeft het Platform Handschriftontwikkeling een petitie aangeboden aan de Commissie OCW van de Tweede Kamer. De media besteedden verheugend veel aandacht aan de smeekbede “Schrijven moet blijven!”, die bestond uit deze handgeschreven eisen – zie links.

Dag/Week van het Handschrift kreeg veel mediale aandacht

De 23^e januari en de 4^e week van die maand werd het schrijven met de hand flink in het zonnetje gezet door de media. Op meerdere tv-zenders en in kranten werd het belang ervan benadrukt. Zal deze unieke vaardigheid ook de status van “cultureel erfgoed” verwerven? Het Platform Handschriftontwikkeling zet er zich al twee jaar voor in.

Arjanne Huls laat ons weten (op 03.01.18)

Ik wil nog wel eens benadrukken wat een grote hoeveelheid informatie de schrijfmethode Eigenhandig geeft. Bovendien blijf ik bij mijn ontdekking van het schrijven in clusters, zoals volwassenen dit doen, die ooit aan elkaar hebben leren schrijven. Dit is het natuurlijke schrijfritme en blijft duidelijk leesbaar. (ik heb indertijd honderden handschriften bestudeerd). Vanaf het begin zo leren schrijven heeft zo zijn voordelen.

Meester Sander: poster Top 100 Leerzame Apps voor de Basisschool

De digi-actieve kleuterleider Meester Sander trakteert elke liefhebber op een te downloaden poster – zie www.Meestersander.nl. Er staan maar liefst 100 leerzame apps op voor het basisonderwijs. Ook voor ons interessegebied schrijven worden apps vermeld en bij enkele van een filmpje voorzien:

nr. 31: Letterschool (cursive) met 2 filmpjes, resp. losse letters en verbonden (onderbouw)

nr. 32: Digitaal schrijfschrift met filmpje (onderbouw)

nr. 33: Leren schrijven op You Tube (middenbouw)

nr. 34: Yum-Yum Numbers (onderbouw)

nr. 35: Kalligrafie HD (bovenbouw)

Het expliciete Directe instructiemodel en het 10-stappenmodel

In januari is er een model voor het geven van aanvankelijk schrijfonderwijs verschenen, dat alle aspecten van eerdere modellen omvat. Het is uitgedacht, ingevuld en geïllustreerd door Sabine van Everdingen, schrijfdocent aan de Katholieke Pabo Zwolle. Een onmisbare gids voor ieder die kinderen uitnodigend en verantwoord wil leren schrijven.

Het stuk is op te vragen bij de auteur: s.everdingen@kpz.nl.

Schrijven leer je zo (Plus)(SLJZ)

Van Henk Schweitzer ontvingen wij de volgende informatie, die voorafgaat aan het filmpje op de link: <https://www.leraar24.nl/schrijven-leer-je-zo-plus/>

Schrijven leer je zo (Plus) is een bestaande blokschrift methode. Toch maakt de leerkracht steeds aanpassingen voor haar leerlingen. Met name voor de leerlingen met een motorische, of visuele beperking. Meerwaarde van de aanpassingen is dat de leerlingen gerichter kunnen leren schrijven en daar dan ook veel meer plezier aan beleven. Schrijven leer je zo Plus is daaruit ontstaan. De liniëring is groter zodat motorisch tegemoet wordt gekomen aan leerlingen die moeite hebben met fijne handelingen en coördinatie. Toch is het wel een volwaardig schrift dat naast de bestaande methode gebruikt kan worden, zodat je met een beperking geen uitzondering bent. Kinderen met een leerachterstand doen soms langer over het aanvankelijk lezen. Voor hen is er meer uitdaging om langer te blijven oefenen met de basisletters, de bewegingsrichting en het gebruik van lijnen, voor je over kunt stappen op de hoofdletters. Met een extra schrift wordt aan de hand van thema's al spelenderwijs geoefend met de letters. Het inzetten van de Plus leerlijn op de basisschool is een prima invulling van het passend onderwijs. Inzetten waar moet, weglaten als het kan.

Dankzij enkele enthousiaste Penmaillezers is het mogelijk om alle andere Penmailers op de onderstaande artikelen attent te maken. Hartelijk dank en van harte welkom!

Cursive handwriting and other education myths

Philip Ball schreef dit belangwekkende artikel met als ondertitel: Cursief schrijfonderwijs heeft vrijwel niet de waarde die we denken dat het heeft. (2016). Als een van de vele reacties is het uitgebreide commentaar van Edda Manley erbij opgenomen. Als vertaling op te vragen bij DS. (omvang 9 blz.)

To empower students with effective skills, handwriting matters

Anabela Malpique en Deborah Pino-Pasternak van de Murdoch University constateren dat vloeiend (geautomatiseerd) schrijven belangrijk is voor de verdere schrijfontwikkeling en schoolprestaties in het vervolgonderwijs. De dagelijks aanbevolen schrijftijd van 30-45 min. blijkt zeer variabel, wisselt van 20 min. tot vijf uur per week! Als vertaling op te vragen bij DS. (omvang 2 blz.)

Children struggle to hold pencils due to too much tech, doctors say

Amelia Hill wijdde op 25 februari j.l. in The Guardian een artikel aan de zwakke penguip van kinderen die naar school gaan. Zij beginnen al met een schrijfmotorische achterstand, en steeds meer kinderen komen bij ergo- of fysiotherapie terecht om spierkracht en handigheid te ontwikkelen! Als vertaling op te vragen bij DS. (omvang 3 blz.)

Does writing by hand still matter in the digital age?

Harriet Swain ging op 7 maart j.l. in The Guardian nader in op de actuele vraag of schrijven met de hand er in deze gedigitaliseerde tijd nog toe doet. Haar antwoord is bevestigend, al is ook te lezen dat het van belang is om digitale en geschreven bewustheid in evenwicht te houden. Als vertaling op de te vragen bij DS. (omvang 3 blz.)

<https://amp-theguardian-com.cdn.ampproject.org/c/s/amp.theguardian.com/teacher-network/2018/mar/07/does-being-able-to-write-by-hand-still-matter-in-2018>

Over kinderhandschrift ... gesproken

Er zijn weer enkele bundels in deze reeks van de pers gerold. Enkele bijdragen daaruit zijn het vermelden waard en digitaal op te vragen bij de redactie.

Bundel 76 (totaal 22 bijdragen):

- De voor- en nadelen van zowel verbonden schrift als blokschrift voor de motorische en cognitieve ontwikkeling van het kind in het regulier basisonderwijs, Marjon van Sambeek & Nicole Schroijen, 2017 (3 p.)
- Handschriftonderwijs upgraden en professionaliseren, Sabine van Everdingen, 2017 (3 p.)
- Handschrift ontwikkelen via kinesthetische training, Lois Addy, z.j. (5 p.)

Bundel 77 (totaal 20 bijdragen):

- 'Schrijven moet weer een apart vak worden op de basisschool', Hans van Soest, 23 januari 2018 (2 p.)
- Kleuters cursief aanleren: een discussiestuk, Pam Hulme, ca. 2014 (5 p.)
- Het handschrift helpt! Aartje Schoemaker e.a., 2018 (5 p.)

Bundel 78 (totaal 22 bijdragen, verschijnt in mei):

- Doet schrijven met de hand er in de digitale tijd nog steeds toe? Harriet Swain, 2018 (3 p.)
- Wetenswaardigheden over schrijven door Mesker e.a., Dick Schermer, 2018 (5 p.)
- Motorische schrijffprestatie van links- en rechtshandige kinderen in klas 1-4 van de lagere school, Johanna Barbara Sattler & Christian Marquardt, 2010 (6 p.)
- Informatietechnologie in onderwijs: Risico's en neveneffecten, Manfred Spitzer, 2014 (7 p.)

U allen prettige Paasdagen, een geslaagde 1 aprilgrap, veel lente- en werkplezier gewenst!

DS/31.03.18